

Managementletter 2017-4

Bestemd voor: Dagelijks bestuur, 31 oktober 2017

Peildatum: 3 oktober 2017

Documentnummer: 17IT029028

Barcode:

INHOUDSOPGAVE MANAGEMENTLETTER 2017-4

Hoofdstuk	Pagina
1. Financieel Beheer	3 t/m 7
1.1 Inleiding	3
1.2 Verwachte resultaten exploitatie en investeringen 2017	3
1.3 Risicoparagraaf	6
1.4 Ontwikkelingen bij verbonden partijen	6
1.5 Overige aandachtspunten	7
2. Belangrijke ontwikkelingen per programma	8 t/m 16
2.1 Totaal netto lasten en dekkingsmiddelen per programma	8
2.2 Programmaplannen	9
1000 - Planvorming	9
2000 - Aanleg en onderhoud keringen	9
3000 - Inrichting en onderhoud watersystemen	9
4000 - Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	10
5000 - Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	11
6000 - Regulering	12
6500 - Toezicht en handhaving	12
7000 - Heffing en invordering	12
8000 - Bestuur en externe communicatie	13
9000 - Dekkingsmiddelen en saldo	14
200/500 - Centraal management en Concern control	15
300/400 - Bedrijfsvoering	15
600/800 - Ondersteuning Watersystemen	16
Bijlagen	
I Prognose netto lasten en resultaat per taak (17IT029029)	
II Projectenrapportage (17IT029030)	

Hoofdstuk 1: Financieel Beheer

§ 1.1 Inleiding

Op basis van afspraken uit de Planning- en Controlcyclus worden gedurende het kalenderjaar periodiek managementletters opgesteld, die door het DB worden vastgesteld en ter kennisname aan het AB worden aangeboden. Hierbij treft u de vierde managementletter over 2017 aan met als peildatum 3 oktober 2017.

De doelstelling van de managementletter is het bestuur op beknopte en overzichtelijke wijze te informeren over de inschatting van het bedrijfsresultaat en de inhoudelijke en financiële voortgang van de bedrijfsprocessen en projecten in het lopende jaar. Hierbij wordt het principe "management by exception" gerapporteerd. Dit betekent dat in de programmaplannen de specifieke doelstellingen en prestatie indicatoren die in lijn liggen met de begroting en vorige managementletter niet meer worden opgenomen. Er wordt alleen nog gerapporteerd over zaken die, inhoudelijk of financieel belangrijk afwijken. Voor een totaaloverzicht van de specifieke doelstellingen en prestatie indicatoren per programma wordt verwezen naar de Begroting 2017.

Als bijlagen bij deze managementletter zijn opgenomen:

- Bijlage 1: de Begroting en prognose van de programma's en het bedrijfsresultaat naar de taken.
- Bijlage 2: de stand van zaken met betrekking tot alle lopende projecten op het gebied van voortgang, kwaliteit (doelen) en financiën.

§ 1.2 Verwachte resultaten exploitatie en investeringen 2017

Exploitatie

Voor 2017 is de verwachting dat de in de exploitatiebegroting 2017 opgenomen producten en diensten voor het overgrote deel conform de Begroting 2017 worden uitgevoerd. Het verwachte bedrijfsresultaat is € 157.000 negatief. Dit is ruim € 0,8 miljoen voordelig ten opzichte van de Begroting en ruim € 1,4 miljoen voordelig ten opzichte van de vorige managementletter.

Verwacht bedrijfsresultaat 2017 bedragen x €1.000	Begroting	ML1	ML2	ML3	ML4
Resultaat taak Watersysteembeheer	+1.525	+1.813	+1.702	+1.741	+406
Resultaat taak Zuiveringsbeheer	-545	-229	+572	-156	-249
Bedrijfsresultaat totaal	+981	+1.585	+2.275	+1.585	+157

(+ = nadelig / - = voordelig)

Het voordeel van ruim € 1,4 miljoen ten opzichte van ML3 wordt met name veroorzaakt door:

- Diverse voordelen bij Watersystemen door niet ingevulde vacatureruimte, een verwachte afkoopsom vanwege onderhoud EVZ Etten-Leur en lagere kosten vanwege vertraging in de uitvoering van projecten met derden, elektrisch onderhoud, maaiwerkzaamheden en overige posten (€ 1,1 miljoen).
- SNB: de RvC van SNB heeft ingestemd met het directiebesluit om de afschrijvingstermijn van de slibverwerkingsinstallatie te verlengen met 4 jaar: € 775.000 voordeel (dit voordeel compenseert voor een deel de bij ML3 uitgebreid toegelichte hogere bijdrage SNB).
- Calamiteiten: de kosten van de calamiteiten Ossendrecht en Roosendaal 2017 zijn opgemaakt, en opgenomen in ML4 (€ 736.000 nadelig).
- De Dommel: de verwachte bijdrage voor het zuiveren van afvalwater is € 937.000 voordelig.
- De verwachte belastingopbrengsten van de zuiveringsheffing zijn per saldo € 463.000 nadelig. De opbrengsten in verband met de vervuilingseenheden bedrijven die door De Dommel gezuiverd worden zijn € 1.019.000 nadelig. De vervuilingseenheden van de bedrijven die Brabantse Delta zelf zuivert zijn toegevoegd en geven een extra voordeel van € 556.000.

Alle voordelen en nadelen worden eveneens toegelicht bij de betreffende programma's.

Verwachte resultaatbestemming 2017

De verwachte resultaten 2017 leiden tot de volgende verwachte resultaatbestemming 2017:

Verwachte resultaatbestemming 2017 bedragen x €1.000	Begroting 2017	ML 2017-4	Vershil
Bestemming taak Watersysteembeheer	-1.525	-406	+1.119
- Toevoeging aan bestemmingsreserve DFB WS	+2.942	+2.284	-658
- Onttrekking uit bestemmingsreserve DFB WS	-1.893	-2.239	-346
- Onttrekking uit egaliseringsreserve WS	-2.575	-451	+2.124
Bestemming taak Zuiveringsbeheer	+545	+249	-296
- Toevoeging aan bestemmingsreserve DFB ZB	+3.386	+2.644	-742
- Onttrekking uit bestemmingsreserve DFB ZB	-1.017	-1.017	0
- Onttrekking algemene/calamiteitenreserve ZB	0	-736	-736
- Onttrekking egaliseringsreserve ZB	-1.824	-642	+1.182
Totaal verwachte resultaatbestemming	-981	-157	-823

Toelichting resultaatbestemming 2017

Toevoegingen aan de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid (ZB en WS)

Bij de Kadernota 2017-2026 is besloten om (toekomstige) financiële meevallers apart te zetten in een bestemmingsreserve. In deze managementletter is voor 2017 rekening gehouden met toevoeging van ruim **€ 4.928.000** aan financiële meevallers.

Het begrote voordeel van de switch SNB was € 5,6 miljoen, maar is in werkelijkheid uitgekomen op € 4,2 miljoen. De tegenvaller van € 1,4 miljoen is in de Kadernota 2018-2027 opgevangen door het financiële voordeel van de in januari 2017 afgesloten langlopende lening (met negatieve rente) in te zetten voor duurzaam financieel beleid (eveneens € 1,4 miljoen, lopend vanaf de eerste renteontvangst in 2018). Het voordeel vanwege de herstructurering van de leningenportefeuille in 2016 bedraagt € 728.000 en wordt eveneens toegevoegd.

Onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid (ZB en WS)

In de Begroting 2017 zijn de financiële effecten van de maatregelen duurzaam financieel beleid verwerkt. Deze maatregelen leiden in eerste instantie tot een stijging van de lasten. De extra lasten voor 2017 als gevolg van de maatregelen bedragen € 2.910.000. Dit bedrag wordt onttrokken uit de reserve. Daarnaast is er vanuit het project Overdiepse Polder sprake van een nagekomen kostenpost van € 346.000. Dit heeft te maken met het herplanten van bomen en bijbehorende grondverbeteringsactiviteiten die passen binnen de risicotoeslag van het project. Voorgesteld wordt het bedrag te onttrekken (waar het in 2016 aan toegevoegd is).

Per saldo wordt er in 2017 **€ 3.256.000** onttrokken aan de bestemmingsreserve.

Onttrekking algemene/calamiteitenreserve ZB

Zoals in het Reserve- en voorzieningenbeleid 2016 is opgenomen wordt ter bestrijding van onverwachte gebeurtenissen (calamiteiten) voor iedere taak afzonderlijk een algemene/calamiteitenreserve in stand gehouden. Voorgesteld wordt de kosten gemaakt in 2017 voor de calamiteiten Ossendrecht (€ 148.877) en Roosendaal (€ 586.906) te onttrekken uit de algemene/calamiteitenreserve Zuiveringsbeheer. Per saldo wordt er in 2017 **€ 736.000** onttrokken aan de bestemmingsreserve.

Toevoeging/onttrekking egaliseringsreserves (ZB en WS)

Voorgesteld wordt het resterende bedrijfsresultaat te verrekenen met de egaliseringsreserves:

- De onttrekking uit de egaliseringsreserve Watersysteembeheer bedraagt **€ 451.000**, waar een onttrekking van € 2.575.000 was begroot.
- De onttrekking aan de egaliseringsreserve Zuiveringsbeheer bedraagt **€ 642.000**, waar een onttrekking van € 1.824.000 was begroot.

Investeringsuitgaven

In de Begroting 2017 is € 57 miljoen aan bruto investeringen opgenomen. De verwachting bij deze managementletter is bijgesteld tot € 45,9 miljoen (81% realisatie). Dit is nagenoeg gelijk aan de prognose van ML3.

Bruto investeringsuitgaven 2017 bedragen x €1 mln.	Begroting 2017	ML1	ML2	ML3	ML4
Zuiveringsbeheer	19,5	15,6	15,3	13,5	14
Watersysteembeheer ¹	33,5	28,0	28,0	26,5	26
Vaarwegenbeheer	0,9	0,9	0,8	0,6	0,6
Ondersteuning	3,1	6,2	6,2	5,6	5,3
Totaal	57,0	50,7	50,3	46,2	45,9

Op projectniveau worden afwijkingen in geld, kwaliteit en voortgang toegelicht in bijlage 2.

Watersysteembeheer:

De bijstelling van -€ 0,5 miljoen komt uit de volgende projecten:

- Planuitwerking Dijkversterking 14A Geertruidenberg en Amertak: Het DB besluit van mei 2017 ging in tegen het advies van de bestuurlijke stuurgroep, waardoor het projectteam veel tijd en energie heeft moeten steken in omgevings- en crisismanagement. De start van de Planuitwerkingsfase is uitgesteld tot januari 2018 en de gerelateerde uitgaven zijn naar beneden bijgesteld.
- Het project "Renovatie gemaal Bloemendaal te Waalwijk" wordt samen opgepakt met het project "Renovatie gemaal Kapelberg te Halderberge" Hierdoor is de planning aangepast en zal dit project pas in 2018 opgepakt worden.
- Realiseren wateraanvoer Roode Vaart Zevenbergen: de aanbesteding wordt getrokken door de gemeente Moerdijk en is verlengd tot november in overleg met de SOK-partners om de geselecteerde aannemers de tijd te geven voor de inschrijving. Na aanbesteding zal de inbreng van het waterschap op gang komen (veelal uren).

In de verwachte bruto investeringen binnen de taak watersysteembeheer zit een bijdrage aan de Provincie voor het project Weerij Zuid van circa € 0,9 miljoen. Deze is echter afhankelijk van een subsidietraject getrokken door de Gemeente Breda en Zundert. Hierbij is niet zeker of dit traject en de daarbij horende afrekening in 2017 gaat plaats vinden.

Zuiveringsbeheer:

De verwachte investeringsuitgaven zijn met € 0,5 miljoen euro naar boven bijgesteld in vergelijking met ML3. De belangrijkste reden hiervoor is het project "Renovatie tussenbezinktanks RWZI Nieuwveer" waar door actieve bijsturing de belangrijkste onderdelen dit jaar worden geleverd.

In totaliteit zijn de investeringsuitgaven met 5,5 miljoen lager dan het begrote investeringsvolume. De oorzaak is dat 40% van de begrote projectuitgaven betrekking heeft op projecten die nog moeten starten of die zich in de voorbereidingsfase bevinden. Met name het project AWP 2.0 vraagt momenteel veel inzet van medewerkers maar leidt nog niet tot investeringsuitgaven. Deze worden de komende jaren verwacht. Hierdoor is het mogelijk dat het afgesproken investeringsvolume gedurende enkele jaren wordt overschreden, maar gemiddeld genomen blijven de investeringsuitgaven van Zuiveringsbeheer binnen de afgesproken investeringsvolumes.

Ondersteuning:

Ten opzichte van ML3 zijn de verwachte investeringsuitgaven met € 0,3 miljoen naar beneden bijgesteld. Een aantal werkzaamheden in het project 'Renovatie bedrijfsgebouwen rwzi's Bath, Rijen en Nieuwveer' worden niet in 2017, maar begin 2018 uitgevoerd.

EMU-saldo

Het waterschap verwacht voor 2017 uit te komen op een verwacht EMU-tekort van € 7,8 miljoen en blijft hiermee ruimschoots binnen de referentiewaarde van € 18,9 miljoen.

¹ Het bedrag is inclusief de bijdrage aan het HWBP en de investeringsuitgaven van het project regionale keringen.

§ 1.3 Risicoparagraaf

Tariefdifferentiatie wegen

Op 28 december 2016 heeft de rechtbank Overijssel in een belastingprocedure, in zijn overwegingen bepaald dat het begrip "verharde openbare wegen" uit de Waterschapswet beperkt moet worden uitgelegd. De rechtbank oordeelde dat onverharde wegedeelten die dienstbaar zijn aan de (verkeersfunctie van de) verharde weg, niet onder de reikwijdte van dit begrip vallen. Het gaat om een principiële uitspraak, met in potentie grote financiële gevolgen voor de waterschappen. Het is namelijk zo dat alle waterschappen een tariefdifferentiatie wegen hanteren en hierbij uitgaan van de ruime interpretatie van het begrip "verharde openbare wegen". Er is hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank. De zitting van het gerechtshof is in november 2017. Het kan dan nog wel enige tijd duren, indien cassatie wordt ingesteld, voordat de Hoge Raad een definitief oordeel in deze kwestie velt.

Indien de Hoge Raad het vonnis van de rechtbank Overijssel in stand laat en dit van toepassing acht op iedere situatie, is deze uitspraak ook voor ons Waterschap dwingend. Echter aanslagen die al onherroepelijk waren voor de datum van een dergelijke principiële uitspraak van de Hoge Raad, worden niet ambtshalve verminderd. Aangezien voor 2017 naar verwachting het merendeel van de aanslagen voor de wegen onherroepelijk zal worden, zal het risico voor 2017 relatief beperkt van omvang zijn en is de omvang van dit risico niet verwerkt in de cijfers.

Cross Border Lease - waterschap Brabantse Delta

Contractueel is een koopoptie opgenomen waardoor de CBL kan worden beëindigd. Het DB heeft op 22 oktober 2013 ingestemd met het uitoefenen van de koopoptie. De eerste koopoptie, voor drie van de vijf trusts, is in 2015 geëffectueerd, waardoor 3/5e deel van de CBL beëindigd is. Voor de resterende twee trusts dient de koopoptie zich aan in 2017. De voorbereidingen voor het uitoefenen van de tweede koopoptie zijn getroffen, zodat gedurende 2017 de volledige CBL wordt beëindigd.

Gevolgen brand bij chemische fabriek Moerdijk

Het waterschap en de andere overheden hebben met Chemie Pack Nederland B.V. en de andere nog bestaande bedrijfsonderdelen van Chemie Pack een schikking getroffen. De waarde van de schikking bedraagt C4,2 miljoen. Via een verdeelsleutel zal een nog nader te bepalen bedrag ten goede komen van het waterschap. Intussen hebben verzekeraars van bedrijven die goederen in opslag hadden staan bij Chemie Pack de betrokken overheden en inspecties aansprakelijk gesteld voor de geleden schade omdat onvoldoende toezicht zou zijn gehouden. Of dit daadwerkelijk tot het vergoeden van een schadeclaim zal leiden door het waterschap lijkt op dit moment niet erg waarschijnlijk.

Verantwoordelijkheid voor beschoeiing

Een inwoner van Steenberghe is van oordeel dat de beschoeiing langs zijn tuin ondeugdelijk is. Zijn tuin verzakt daardoor. Hij is van oordeel dat het waterschap aansprakelijk is voor het verzakken van de tuin. De rechtbank heeft de inwoner in het gelijk gesteld. Naar het oordeel van het waterschap heeft de rechtbank een principieel onjuist oordeel gegeven. Het waterschap is in hoger beroep gegaan tegen het vonnis van de rechtbank. De zaak is momenteel in behandeling bij het gerechtshof in Den Bosch. Het hof heeft nog geen uitspraak gedaan. De uitspraak van het hof is van belang omdat een andere inwoner met vergelijkbare problematiek ook een procedure heeft aangespannen onder verwijzing naar de uitspraak van de rechtbank. Ook twee verenigingen van eigenaren (appartementencomplexen) beraden zich op juridische stappen. Deze zaak is ook voor de andere waterschappen van principieel belang, omdat in het hele land vergelijkbare situaties kunnen spelen.

§ 1.4 Ontwikkelingen bij verbonden partijen

Slibverwerking Noord-Brabant N.V. (SNB)

Toekomstvisie slibeindverwerking

De aandeelhoudende waterschappen zijn een toekomstvisie op de slibverwerking aan het ontwikkelen voor de periode na 2021. De eerste resultaten zijn gedeeld in een themabijeenkomst van het AB op 19 april 2017. In de AB vergadering van oktober is de slibstrategie aan het AB voorgelegd.

De komende jaren wordt een verdere afname van de slibproductie verwacht door de ombouw van rioolwaterzuiveringen tot energie- en grondstoffenfabrieken. Hierdoor dreigt er op termijn een onderbezetting van de installatie, wat leidt tot hogere verwerkingskosten voor de aandeelhouders. Dit risico is voorlopig afgedekt door het afsluiten van slibverwerkingscontracten met externe partijen. Op dit moment is er nog geen sprake van een onderbezetting. Sterker nog, er wordt momenteel meer slib aangeleverd door de waterschappen dan voorzien. Hierdoor wordt de verwerkingscapaciteit van de SVI overschreden en wordt er ook slib ook elders verwerkt.

Bijstelling resultaatverwachting 2017 SNB

Zoals bij ML3 uitvoerig is toegelicht, middels de aparte memo in bijlage 3, zullen de kosten in 2017 aanzienlijk hoger uitvallen dan aanvankelijk was geraamd. Inmiddels heeft de RvC van SNB ingestemd met het directiebesluit om de afschrijvingstermijn van de slibverwerkingsinstallatie te verlengen met 4 jaar. Hiermee eindigt de afschrijving op 31 december 2026. Dit besluit is tot stand gekomen na uitvoerig overleg met de accountant van SNB en de RvC waarbij ook de zienswijze van de aandeelhouders is betrokken. De gevolgen van bovenstaande wijziging geven voor waterschap Brabantse Delta een voordeel van € 775.000 en is verwerkt in de voorliggende managementletter. Het nadeel van € 1,85 miljoen dat verwacht werd bij ML3 is hiermee teruggebracht tot € 1,08 miljoen bij ML4.

Intussen wordt op initiatief van Brabantse Delta onderzocht hoe de gezamenlijke aandeelhoudende waterschappen hun slibstroom kunnen reduceren. Van deze maatregelen mogen geen wonderen worden verwacht, Iedere optimalisatie draagt bij aan lagere kosten en minder risico ten aanzien van de continuïteit van de slibafzet. De maatregelen zullen ook effect hebben op het begrotingsjaar 2018.

Bij ML2 heeft het bestuur gevraagd de afspraken over de toepassing van de kostenverdelingssystematiek nog eens te beoordelen en te bespreken met de collega-aandeelhouders, gezien de doorwerking van de hogere kosten naar de bijdrage van Brabantse Delta. De interne conclusie is dat de huidige toepassing, met name ten aanzien van de verdeling van de hoge externe verwerkingskosten, geen recht doet aan de gemaakte afspraken. Ambtelijke afstemming met de collega-aandeelhouders (en SNB) loopt en zal naar verwachting vóór eind 2017 zijn afgerond. Het resultaat zal daarna worden teruggekoppeld en waar van toepassing worden verwerkt.

Mogelijkheid uittreden Rivierenland

Op 25 oktober 2017 heeft het AB, evenals alle andere AB's van de aandeelhoudende waterschappen, ingestemd met het voorstel van Rivierenland om te kunnen uittreden als aandeelhouder van SNB. De afspraak is dat uittreding van Rivierenland kostenneutraal dient te gebeuren, zodat de overblijvende aandeelhoudende waterschappen geen financiële nadelen hiervan ondervinden. De feitelijke uittreding zal gebeuren doordat Rivierenland de aandelen verkoopt aan SNB waarna SNB de aandelen intrekt. Rivierenland verplicht zich door middel van een overeenkomst nog vijf jaar lang slib aan te leveren aan SNB. De aan- en verkoop van de aandelen (2,1%) geschiedt op basis van de nominale waarde plus agio. Na de uitkoop van Rivierenland veranderen de verhoudingen in het aandelen kapitaal. Het waterschap wordt voor 22,6% aandeelhouder (dit was 22,1%). Het is de bedoeling dat Rivierenland met ingang van 1 januari 2018 niet langer aandeelhouder is van SNB.

§ 1.5 overige aandachtspunten

Beschikking onvoorzien ten behoeve van oneigenlijk grondgebruik

In managementletter 2017-3 en 2017-4 is verwerkt dat het DB op 19 september 2017 heeft ingestemd met het beschikbaar stellen van € 400.000 vanuit de raming "Onvoorziene uitgaven" (onderdeel van programma 9000 "Dekkingsmiddelen") ter dekking van de achterblijvende opbrengsten op het project "Sloten, oevers en dijken op orde", onderdeel "Oneigenlijk grondgebruik" (programma 8000 "Bestuur en externe communicatie"). In de betreffende programma's is dit toegelicht door middel van een voetnoot. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar managementletter 2017-3.

Af- en overschrijving Gemeenschappelijke regeling De Dommel/Brabantse Delta

Het DB heeft op 19 september 2017 tevens ingestemd met het af- en overschrijven van € 5.065.000 van programma 9000 "Dekkingsmiddelen" naar programma 4000 "Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken", ten behoeve van het consolideren van de kosten en opbrengsten binnen gemeenschappelijke regeling De Dommel/Brabantse Delta. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar managementletter 2017-3.

Hoofdstuk 2: Belangrijke ontwikkelingen per programma

§ 2.1 Totaal netto lasten per programma en dekkingsmiddelen

In onderstaande tabel worden de netto lasten per programma en de dekkingsmiddelen weergegeven:

Netto lasten per programma en dekkingsmiddelen (alle bedragen x € 1.000)	Begroting 2017	ML 2017-3	ML 2017-4	Vershil ML4 t.o.v. Begr.	Vershil ML4 t.o.v. ML3
Netto lasten					
1000 - Planvorming	5.139	5.009	5.078	-61	+69
2000 - Waterkeringen	12.396	12.690	12.613	+217	-77
3000 - Watersystemen	33.321	33.290	32.165	-1.156	-1.125
4000 - Zuiveringstechnische werken ¹⁾	59.114	61.245	60.597	+1.484	-648
5000 - Vaarwegen en havens	2.384	2.322	2.321	-62	-1
6000 - Regulering	4.136	4.075	4.007	-129	-68
6500 - Handhaving	5.795	5.672	5.574	-221	-97
7000 - Heffing en invordering	5.862	5.955	5.978	+117	+23
8000 - Bestuur en communicatie ²⁾	4.616	4.946	5.075	+459	+129
9000 - Overige dekkingsmiddelen ³⁾	-385	-430	-534	-150	-105
Totaal netto lasten	132.378	134.775	132.876	+498	-1.899
Opbrengst waterschapsbelastingen					
Omslag watersysteem gebouwd	-35.020	-35.537	-35.537	-517	-
Omslag watersysteem ongebouwd	-4.625	-4.607	-4.607	+19	-
Omslag watersysteem wegen	-1.719	-1.719	-1.719	+0	-
Omslag watersysteem ingezetenen	-17.297	-17.410	-17.410	-114	-
Omslag watersysteem natuurterrein	-118	-120	-120	-2	-
Omslag verontreinigingsheffing	-248	-251	-251	-3	-
Omslag watersysteem voorgaande jaren		-60	-60	-60	-
Zuiveringheffing bedrijven	-22.921	-22.534	-22.071	+850	+463
Zuiveringsheffing huishoudens	-40.826	-41.002	-41.002	-177	+0
Zuiveringsheffing voorgaande jaren		-2.763	-2.763	-2.763	-
Omslag zuivering overig		-	-	-	-
Totaal waterschapsbelastingen	-122.773	-126.003	-125.540	-2.767	+463
Overige bijdrage					
Bijdrage provincie	-1.435	-1.398	-1.390	+45	+8
Onttrekking egalisatiereserve CBL	-1.589	-1.589	-1.589	-	-
Voordeel Switch transactie SNB	-5.600	-4.200	-4.200	+1.400	-
Totaal dekking	-131.397	-133.190	-132.719	-1.322	471
Inschatting resultaat programma's	+981	+1.585	+157	-824	-1.428

1) Op 19 september 2017 heeft het DB besloten een bedrag van € 5.065.000 af te schrijven van de Begroting 2017 van programma 9000 en dit bedrag over te schrijven naar programma 4000, ten behoeve van het consolideren van de kosten en opbrengsten binnen gemeenschappelijke regeling De Dommel/Brabantse Delta.

2) Op 19 september 2017 heeft het DB besloten € 400.000 beschikbaar te stellen vanuit de raming 'Onvoorziene uitgaven' uit de Begroting 2017 (programma 9000) ter dekking van de achterblijvende opbrengsten op het project 'Oneigenlijk grondgebruik'.

3) Zowel de overschrijving van € 5.065.000 naar programma 4000 als het beschikbaar stellen van de € 400.000 vanuit de raming 'Onvoorziene uitgaven' zijn verwerkt in de cijfers van programma 9000 in bovenstaande tabel. Per saldo zijn de mutaties kostenneutraal.

§ 2.2 Programmaplannen

Bij de Begroting 2017 zijn programmaplannen opgesteld die het te realiseren beleid bevatten en inzicht bieden in de kosten en doelstellingen per programma, de beoogde effecten en de wijze waarop gestreefd wordt die effecten te bereiken. In de managementletters wordt gerapporteerd over belangrijke ontwikkelingen en over zaken die -positief of negatief- afwijken van de tweede managementletter.

Programma 1000 – Planvorming (A. Meuleman)

Uitvoering van het programma loopt conform het jaarplan, behoudens de in de eerder opgestelde managementletters vermelde afwijkingen.

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto lasten programma	5.139	5.101	5.044	5.009	5.078
Ten opzichte van ML3 zijn de lasten licht hoger vanwege hogere verwachte te betalen bijdragen aan gemeenschappelijke projecten. Ten opzichte van het Jaarplan is er sprake van een verwacht voordeel voordelig vanwege niet ingevulde vacaturruimte.					

Programma 2000 – Aanleg en Onderhoud Keringen (A. Meuleman)

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak	
Effectief en efficiënt	
Monitoren zorgplicht	Doelstelling en beoogde effecten: Verbeteren zorgplicht. In 2017 gaat de zorgplicht primaire keringen in werking. Het is het streven om eventuele knelpunten in 2016 opgelost te hebben. Echter in 2017 zal er nog wel ruimte voor verbetering zijn. Activiteiten en afwijkingen: Intussen is er een proefaudit geweest. De resultaten hiervan komen deze maand beschikbaar. Op basis van de proefaudit zullen verder verbeteringen doorgevoerd worden.

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto lasten programma	12.396	12.319	12.381	12.689	12.613
Ten opzichte van het jaarplan zijn de netto lasten hoger vanwege een nagekomen post uit het project Overdiepse Polder (€ 346). Dit heeft te maken met het herplanten van bomen en bijbehorende grondverbeteringsactiviteiten die passen binnen de risicotoeslag van het project. In de concept-resultaatbestemming wordt voorgesteld het bedrag te onttrekken uit de reserve "Duurzaam financieel beleid Watersysteembeheer".					

Programma 3000 – Inrichting en Onderhoud Watersystemen (A. Meuleman)

Uitvoering van het programma loopt conform het jaarplan, behoudens de in de eerder opgestelde managementletters vermelde afwijkingen.

Prestatie indicatoren	Jaarplan 2017	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Aantal uitgevoerde watersysteemanalyses Ecologische verbindingzones	6 15 km	9 15 km	8 14 km	6 4,5 km
Aantal uitgevoerde watersysteemanalyses: De afronding van 3, in 2016 gestarte watersysteem-analyses vindt plaats in 2017. Inmiddels zijn 6 nieuwe gestart, waarvan er 3 in 2017 worden afgerond. De andere 3 watersysteemanalyses worden in het eerste kwartaal van 2018 opgeleverd. Geprogrammeerde inrichtingsmaatregelen 2017, ecologische verbindingzones: Vanwege onder meer latere grondaankopen door wijzigingen in planning van gezamenlijke partners wordt in 2017 minder gerealiseerd. De resterende kilometers (ca. 10km) worden in 2018 gerealiseerd.				

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto kosten programma	33.321	33.318	33.189	33.290	32.165
Ten opzichte van ML3 zijn de netto lasten € 1,125 lager, met name door niet ingevulde vacatureruimte (€ 175), een verwachte afkoopsom vanwege onderhoud EVZ Etten-Leur (€ 250), lagere kosten vanwege vertraging in de uitvoering van projecten met derden (€ 300) en lagere verwachte uitgaven aan elektrisch onderhoud (€ 120), maaiwerkzaamheden (€100) en overige posten (€ 80). Ook zijn de doorbelastingen vanuit de ondersteunende programma's lager (€ 100).					

Programma 4000 – Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken (A. Verberne)

De prestatie indicatoren verlopen conform het jaarplan, behoudens de in de eerder opgestelde managementletters vermelde afwijkingen.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak	
Risico's beheersen	
Risico's beheersen door goed zuiveren	Doelstelling en beoogde effecten: Uitvoeren kerntaak zuiveren door: 1. de overeengekomen hoeveelheid afvalwater te verwerken; 2. te voldoen aan de eisen uit de Waterwet- en Omgevingswet-vergunningen en deze op orde te houden; 3. het op orde hebben van en werken conform eigen beleid; 4. het optimaliseren van de bedrijfsvoering. Uitgangspunt hierbij is gelijkblijvende effluenteisen. Activiteiten en afwijkingen: Omdat SNB meer slib aangevoerd krijgt dan het kan verwerken is, in samenwerking met de andere aandeelhouders, gezocht naar korte termijn aanpassingen in de slibhuishouding om de, naar SNB af te voeren, hoeveelheden slib zo veel mogelijk te beperken.
Maatschappelijk verantwoord en vernieuwend	
Maatschappelijk verantwoord en vernieuwend door samenwerking	Doelstelling en beoogde effecten: Afvalwater zuivering is een vorm van maatschappelijke dienstverlening. Optimale dienstverlening vereist samenwerking vanuit een open houding. Het waterschap werkt steeds intensiever samen, met steeds meer partijen, aan maatschappelijk optimale oplossingen. Activiteiten en afwijkingen: Het project bioplastisch uit rioolafvalwater (Phario) is over het voetlicht gebracht op het "high-level speaking event" op de Afsluitdijk genaamd 'Making Waves, op 7 september. Dit door een gezamenlijke actie met partner Wetterskip Fryslân.
Duurzame ontwikkeling	
Ontwikkelen innovatieve technologieën	Doelstelling en beoogde effecten: Het ontwikkelen van betaalbare innovatieve technologieën die leiden tot verduurzaming, bijvoorbeeld door energiebesparing of kringloopsluiting door hergebruik van grondstoffen. Activiteiten en afwijkingen: Op de rwzi Nieuwveer is anammox uitgebreid van de deelstroom naar één straat in de waterlijn. Het doel hiervan is energiebesparing.

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto kosten	59.114 ²	54.316	55.114	61.245	60.597
Ten opzichte van ML3 zijn de netto lasten € 828 lager: - SNB: de RvC van SNB heeft ingestemd met het directiebesluit om de afschrijvingstermijn van de slibverwerkingsinstallatie te verlengen met 4 jaar. Hiermee eindigt de afschrijving op 31 december 2026. Dit geeft voor waterschap Brabantse Delta een voordeel van € 775 ten opzichte van ML3. Het totale nadeel op de bijdrage SNB voor 2017 neemt hiermee af van € 1.483 naar € 1.079. Het nadeel is reeds uitgebreid toegelicht in ML3. - Bijdrage zuiveren door derden (De Dommel): voordeel € 937. - Calamiteiten: de kosten van de calamiteiten Ossendrecht en Roosendaal 2017 zijn opgemaakt, en opgenomen in ML4 (€ 736). Voorgesteld wordt deze te onttrekken uit de calamiteitenreserve ZB. - Als onderdeel van de calamiteit Roosendaal is een tijdelijke pompinstallatie geplaatst. De kosten voor het tweede half jaar drukken op de exploitatie (€ 150).					

Programma 5000 – Inrichting en onderhoud Vaarwegen en Havens (A. Meuleman)

De prestatie indicator “voortgang baggeren” verloopt conform het jaarplan.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak	
Maatschappelijk verantwoord en vernieuwend	
Ambitieniveau bepalen nautisch beheer	Doelstelling en beoogde effecten: In overleg met provincie Noord-Brabant het ambitieniveau bepalen ten aanzien van het nautisch beheer. Per niveau worden acties geformuleerd. Activiteiten en afwijkingen: Er zijn overleggen gevoerd met provincie over het kader, met RWS over de buitenhavens en met de Unie over recreatievaart. De provincie heeft het noodzakelijke kader nog niet aangegeven. Door de onduidelijkheid over wie nautisch beheerder is van A-waterlopen en andere wateren, is niet helder welke partij er vergunningen kan/moet verlenen respectievelijk handhaven in het kader van de Scheepvaartverkeerswet. Het ambitieniveau van het nautisch beheer op de provinciale vaarwegen dient ook nog bepaald te worden. Verder zijn de volgende verkeersbesluiten genomen: • Verkeersbesluit Markdal, waarin de mogelijkheden voor recreatief gebruik zijn vastgelegd; • Er is een algemeen verkeersbesluit ondertekend na overleg met gemeenten.
Effectief en efficiënt	
Opstellen meerjarig onderhouds-en meetprogramma baggeren vaarwegen	Doelstelling en beoogde effecten: Beheerplan baggeren vaarwegen omzetten in onderhoudsprogramma. Activiteiten en afwijkingen: De te baggeren trajecten voor 2018 zijn gekozen.

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto kosten programma	2.384	2.363	2.335	2.322	2.321

Conclusie en bijsturingsmaatregelen
Het investeringsvolume voor vaarwegen wordt dit jaar niet volledig uitgegeven. Dit heeft te maken met het feit dat de provincie lang onduidelijk is geweest over de financiering van de maatregelen bij de Prinslandsebrug. Hierdoor konden dit jaar geen nieuwe projecten meer worden uitgevoerd.

² In het bedrag van het jaarplan is verwerkt dat het DB op 19 september 2017 heeft ingestemd met een af- en overschrijving van € 5.065.000 van programma 9000 naar programma 4000, ten behoeve van het consolideren van de kosten en opbrengsten binnen gemeenschappelijke regeling De Dommel/Brabantse Delta. Het oorspronkelijke begrotingsbedrag van programma 4000 bedraagt € 54.049.000.

Programma 6000 - Regulering (A. Meuleman)

Uitvoering van het programma loopt conform het jaarplan, behoudens de in de eerder opgestelde managementletters vermelde afwijkingen.

Prestatie indicatoren	Jaarplan 2017	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Aantal afgewikkelde meldingen	1600	1600	1600	1300
Aantal afgewikkelde meldingen: Beregeningsputten moeten gemeld worden in combinatie met een bedrijfswaterplan. De verwachting is dat het aantal meldingen voor beregeningsputten begin 2018 zal worden ontvangen, daarom is de prognose naar beneden bijgesteld.				

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto kosten programma	4.136	4.113	4.140	4.075	4.007

Programmaplan 6500 – Toezicht en Handhaving (M.J. van Overveld)

Uitvoering van het programma en de prestatie indicatoren verloopt conform het jaarplan, behoudens de in de eerder opgestelde managementletters vermelde afwijkingen.

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto kosten programma	5.795	5.709	5.695	5.672	5.574
Ten opzichte van ML3 zijn de netto lasten € 98 voordelig door diverse kleinere bijstellingen op budgetten en lagere afdelingskosten. Ten opzichte van het Jaarplan zijn de netto lasten € 221 lager vanwege bovengenoemde voordelen en een extra voordeel op de afdelingskosten.					

Programma 7000– Heffen en Invordering (M.J. van Overveld)

Uitvoering van het programma en de prestatie indicatoren verloopt conform het jaarplan, behoudens de in de eerder opgestelde managementletters vermelde afwijkingen.

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto kosten programma	5.862	5.861	5.876	5.955	5.978
Ten opzichte van het Jaarplan zijn de netto lasten € 116 nadelig. Dit wordt veroorzaakt door de eindafrekening 2016 van de BWB.					

Programma 8000 – Bestuur en externe communicatie (H. van Stokkom)

Uitvoering van het programma loopt conform planning, behoudens de in de eerder opgestelde managementletters vermelde afwijkingen.

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto kosten programma	4.616 ³	4.720	4.771	4.946	5.075
Ten opzichte van ML3 zijn de netto lasten € 129 nadelig. Dit komt met name doordat de toevoeging aan de pensioenvoorziening bestuur hoger is dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door het doorvoeren van een correctie. In voorgaande jaren zijn de kapitaalstortingen die het waterschap van Loyalis ontvangt niet in de voorziening opgenomen. Dit is onjuist en wordt nu gecorrigeerd. Ten opzichte van het Jaarplan zijn de netto lasten € 459 nadelig. De directe lasten zijn € 136 hoger door een bovengenoemde toevoeging aan de pensioenvoorziening. Vanwege de hoge werkdruk en krappe personeelsbezetting op de afdeling Bestuur & Communicatie (deels veroorzaakt door ziekte, vacatures en zwangerschapsverlof) zijn de <u>afdelingskosten</u> € 179 hoger. De <u>overige doorrekeningen</u> zijn € 142 hoger door de gewijzigde kostenverdeling als gevolg van de reorganisatie Samen, Soepel, Sterk in je Werk en de extra afdelingskosten/uren die op dit programma gemaakt worden. Dit zijn géén extra kosten, alleen de kostenverdeling over de programma's is gewijzigd.					

³ In de cijfers van het jaarplan is verwerkt dat het DB op 19 september 2017 heeft ingestemd met het beschikbaar stellen van € 400.000 vanuit de raming 'onvoorziene uitgaven' ter dekking van de achterblijvende opbrengsten op het project 'Sloten, oevers en dijken op orde' onderdeel 'Oneigenlijk grondgebruik'. Het oorspronkelijke begrotingsbedrag van programma 4000 bedraagt € 4.216.000.

Programma 9000 – Dekkingsmiddelen en saldo (M.J. van Overveld)

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	ML1	ML2	ML3	ML4
Netto opbrengst Waterschapsbelastingen					
Opbrengst omslag gebouwd	35.020	35.404	35.404	35.537	35.537
Opbrengst omslag ongebouwd	4.625	4.606	4.606	4.607	4.607
Opbrengst omslag ongebouwd wegen	1.718	1.719	1.719	1.719	1.719
Opbrengst omslag ingezetenen	17.297	17.313	17.313	17.410	17.410
Opbrengst omslag natuurterreinen	118	118	118	120	120
Opbrengst verontreinigingsheffing	248	248	248	251	251
Opbrengst omslag voorgaande jaren				60	60
<i>Totaal opbrengst Watersysteembeheer</i>	<i>59.026</i>	<i>59.408</i>	<i>59.408</i>	<i>59.704</i>	<i>59.704</i>
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven ⁴	22.921	18.611	18.611	22.534	22.071
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	40.826	40.885	40.885	41.002	41.002
Opbrengst zuiveringsheffing voorgaande jaren				2.763	2.763
<i>Totaal opbrengst Zuiveringsbeheer</i>	<i>58.681</i>	<i>59.496</i>	<i>59.496</i>	<i>66.299</i>	<i>65.836</i>
Totale netto belastingopbrengst	122.773	118.904	118.904	126.002	125.540
Overige dekkingsmiddelen ⁵	7.574	5.923	5.968	6.219	6.323
Totaal dekkingsmiddelen⁶	130.347	124.827	124.872	132.220	131.863
Oninbaar/kwijtschelding uitgelicht:					
Kwijtschelding watersysteemheffing	983	1.086	1.086	1.096	1.096
Oninbaar watersysteemheffing	287	287	287	322	322
Kwijtschelding zuiveringsbeheer	1.937	2.103	2.103	2.095	2.095
Oninbaar zuiveringsbeheer	563	604	604	656	656
Ten opzichte van ML3 De verwachte <u>belastingopbrengsten</u> van de zuiveringsheffing zijn per saldo € 462.000 lager. De opbrengsten in verband met de vervuilingseenheden bedrijven die door De Dommel gezuiverd worden zijn € 1.019.000 lager. Hier staan lagere lasten tegenover (zie programma 4000). De vervuilingseenheden van de bedrijven die Brabantse Delta zelf zuivert zijn toegenomen en geven een extra opbrengst van € 557.000. De <u>overige dekkingsmiddelen</u> zijn per saldo € 104 hoger, doordat de post onvoorzien is afgeraamd van € 100 naar € 0.					

4 In de cijfers is verwerkt dat het DB op 19 september 2017 heeft ingestemd met af- en overschrijven van € 5.065.000,- van programma 9000 naar programma 4000, ten behoeve van het consolideren van de kosten en opbrengsten binnen gemeenschappelijke regeling De Dommel/Brabantse Delta.

5 In de cijfers is verwerkt dat het DB op 19 september 2017 heeft ingestemd met het beschikbaar stellen van € 400.000 vanuit de raming 'onvoorzien uitgaven' ter dekking van de achterblijvende opbrengsten op het project 'Sloten, oevers en dijken op orde' onderdeel 'Oneigenlijk grondgebruik'

6 Naast de opbrengsten waterschapsbelastingen zijn in de cijfers ook de overige dekkingsmiddelen opgenomen, met uitzondering van de vergoeding van de provincie voor het vaarwegenbeheer, die rechtstreeks op de taak vaarwegenbeheer wordt verantwoord.

Ondersteunend programma 200 Centraal management / 500 Concerncontrol
(H. van Stokkom)

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak	
Integriteit	Doelstelling en beoogde effecten: Het onder de aandacht houden van integriteitsbeleid voor bestuur en medewerkers. Het gaat hierbij om houding en gedrag (soft controls), inrichting van processen en actualisatie van relevante regelgeving en beleid op dit punt (hard controls).
	Activiteiten en afwijkingen: Voor de bestuurders zou een nieuwe gedragscode worden opgesteld en ter vaststelling worden aangeboden. Door de wisseling van dijkgraaf in 2017 heeft dit enige vertraging opgelopen. Dit zal in 2018 uitvoering krijgen.

Geld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto kosten programma	1.103	1.082	1.098	1.065	1.039

Ondersteunend programma 300/400 Bedrijfsvoering (M.J. van Overveld)

De prestatie indicator “% Facturen voldaan binnen betaaltermijn” verloopt conform het jaarplan.

Doelstellingen, beoogde effecten en plan van aanpak	
Uitvoering geven aan het wegwerken van de achterstanden archiefbewerking	Doelstelling en beoogde effecten: Per 31-12-2018 zijn alle archieven van de voormalige rechtsvoorgangers volledig op orde en zijn alle achterstanden weggewerkt. Hiermee voldoen wij aan de archiefwet.
	Activiteiten en afwijkingen: Leveranciers kunnen op dit moment niet de gewenste kwaliteit en kwantiteit leveren om deze achterstanden weg te werken. In 2017 kan maar een kwart van de totale werkzaamheden die gepland stonden in 2017 worden weggewerkt. Het is niet reëel om de achterstand volledig in 2018 weg te werken. Hiervoor is intern onvoldoende capaciteit beschikbaar. Voor 2019 zal extra geld opgenomen worden in de kadernota om de laatste fase af te ronden.

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto kosten programma	21.266	22.160	22.275	22.105	21.815

Ten opzichte van ML3 zijn de netto lasten € 290 voordelig door bijstelling van diverse budgetten, zoals de omgevingswet, waarvan de invoering doorschuift naar 2018.

Ten opzichte van het Jaarplan zijn de netto lasten € 549 nadelig.

De afdelingskosten zijn € 1.215 nadelig, hiervan is het grootste deel het gevolg van de verwerking van de reorganisatie “Samen, Soepel, Sterk in je werk”. De hogere afdelingskosten ontstaan door een andere manier van doorrekenen van de personeelskosten. Waar de kosten van de voormalige afdeling “Bedrijfsbureau” voorheen over alle afdelingen verdeeld werden, drukken de kosten van de nieuwe teams “Frontoffice”, “Servicedesk” en “Kwaliteit” nu op dit programma. Op organisatieniveau is er geen sprake van een kostenverhogend effect, de reorganisatie is volledig kostenneutraal verwerkt! Onderdeel van de afspraken uit de reorganisatie is dat de inhuur structureel wordt afgebouwd in 2017 en 2018. Tevens zijn er afspraken gemaakt over het afbouwen van de personeelsformatie de komende jaren. Er ontstaan bij ML4 ook hogere afdelingskosten doordat er minder aan projecten wordt gewerkt en meer aan de exploitatie.

De directe lasten zijn € 812 voordelig, veroorzaakt door de afbouw van inhuur als gevolg van de reorganisatie. Daarnaast schuiven er budgetten door naar 2018, zoals de omgevingswet en het budget voor het wegwerken van de archiefbestanden. Tenslotte is de verwachting dat een aantal posten gunstiger uitvallen zoals de reis- en verblijfskosten, het algemene studiebudget en schoonmaakkosten. De kapitaallasten zijn € 146 nadelig door het bijstellen van een aantal projectplanningen.

Ondersteunend programma 600/800 Ondersteuning Watersystemen (A. Meuleman)

Uitvoering van het programma en de prestatie indicatoren loopt conform planning, behoudens de in de eerder opgestelde managementletters vermelde afwijkingen.

Geld (bedragen x € 1.000)	Jaarplan 2017	Prognose ML1	Prognose ML2	Prognose ML3	Prognose ML4
Totaal netto lasten Muskusrattenbestrijding	753	751	751	745	750
Totaal netto lasten Geografische informatie	1.402	1.393	1.452	1.478	1.589
Ten opzichte van ML3 en het jaarplan zijn de lasten hoger, met name vanwege extra afschrijving van het oude softwarepakket, doordat er per 1-1-2018 een nieuw softwarepakket in bedrijf wordt genomen.					